

EESTI ADVOKATUUR

ESTONIAN BAR ASSOCIATION

Liisa-Ly Pakosta

Justiits- ja digiminister
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee
Markko.Künnapu@justdigi.ee

Teie 01.05.2026 nr 8-1/3534-1
Meie 14.05.2026 nr 1-8/26/58-1

Kriminaalmenetluse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (EL elektrooniliste tõendite määruse rakendamine)

Lugupeetud Liisa-Ly Pakosta

Täname, et olete Eesti Advokatuurile arvamuse avaldamiseks edastanud kriminaalmenetluse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (EL elektrooniliste tõendite määruse rakendamise). Esitame teile advokatuuri menetlusõiguse komisjoni kujundatud seisukohad eelnõu osas.

1. Normitehnilised märkused

1.1 Eelnõus sisalduv KrMS § 489⁵⁷ lg 1 tekst sisaldab arusaamatut viidet asjassepuutuva EL määruse normile: "*määruse (EL) 2023/1543 artiklis 3 artikli 7 lõike 1 sätestatud tähenduses*".

Eeldatavasti peetakse silmas EL määruse artiklit 3, mis ei ole jaotatud lõigeteks ja mis sisaldab 21-st punktist koosnevat loetelu määruses kasutatavatest mõistetest. Määruse artikkel 7 lg 1 ei ole siinkohal asjassepuutuv.

1.2. Eelnõus sisalduva KrMS § 489⁶⁰ lg 2 esimeses lauses puudub eesti keele grammatika reeglite järgi nõutav koma lause viimases osas oleva sõna "ja" ees. Korrektne tekst on: "*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1543 artikli 4 lõike 2 alusel võib kohtueelses menetluses uurimisasutus prokuratuuri taotlusel ja prokuratuur ning kohtumenetluses kohus esitada Euroopa andmeesitamismääruse tunnistuse andmeliiklusandmete, mida ei ole nimetatud käesoleva paragrahvi lõikes 1, ja sisuandmete taotlemiseks*".

2. Sisulised märkused

2.1 Eelnõus sisalduva KrMS vastava osa 3. jaotise pealkirjas ning §-des 489⁶⁰, 489⁶¹ ja 489⁶² kasutatakse terminit "*tunnistuse esitamine*", samal ajal kui määruse 2023/1543 vastavad sätted käsitlevad andmeesitamismääruse/andmesäilitamismääruse tegemist.

Andmeesitamismääruse/andmesäilitamismääruse tunnistus on määruse 2023/1543 artikkel 9 kohaselt selle dokumendi nimetus, millega andmeesitamismäärus/andmesäilitamismäärus adressaadile edastatakse. Tunnistuse koostab (s.t. täidab nõutava vormi) määruse teinud või

kinnitanud asutus (määruse 2023/1543 artikkel 9 lg 1 teine lause). Määruse 2023/1543 korrektseks rakendamiseks peaks KrMS sätestama asutused, kes on pädevad andmeesitamismäärust/andmesäilitamismäärust tegema (vt ka määruse 2023/1543 artikkel 31 lg 1).

2.2 Eelnõus sisalduva KrMS § 489⁶⁰ lg 3 tekstis tuleks lause kaks viimast sõna "*täitvale riigile*" asendada sõnadega "*täitvale asutusele või ametiisikule*". Määruse 2023/1543 artikkel 8 näeb sõnaselgelt ette, et selles sätestatud teavitus saadetakse täitvale asutusele või ametiisikule (s.t. teavituse adressaat on määruse artikkel 3 p 17 nimetatud organ, mitte riik). Eelnõu sõnastus on eksitav seetõttu, et ei sätesta konkreetselt, millisele täitva riigi organile teavitus edastatakse.

2.3. Eelnõus sisalduv KrMS § 489⁶² räägib andmeesitamismääruse tunnistuse täitmisest, kuid EL määruse 2023/1543 asjassepuutuv artikkel 17 räägib andmeesitamismääruse täitmisest.

KrMS § 489⁶² lg 1 korrektne sõnastus oleks järgnev:

„(1) Kui Euroopa andmeesitamismääruse täitmise kohta on esitatud vastuväide tulenevalt vastuolust kolmanda riigi kohaldatava õigusega, vaatab Euroopa andmeesitamismääruse üle selle teinud asutus.“

2.4. KrMS § 489⁶² lõige 2 reguleerib olukorda, kus Euroopa andmeesitamismääruse täitmise suhtes esitatud põhjendatud vastuväite järel kavatses prokuratuur määruse jõusse jätta ning algatatakse kohtulik läbivaatamismenetlus. Samas nähtub sama paragrahvi lõikest 1 (küll hetkel eksliku viitega tunnistusele) ning määruse (EL) 2023/1543 artikli 17 lõikest 3, et enne kohtulikku kontrolli vaatab põhjendatud vastuväite alusel Euroopa andmeesitamismääruse läbi selle teinud asutus.

Seetõttu ei ole eelnõust selge, kuidas toimub menetlus olukorras, kus vastuväidet vaatab läbi uurimisasutus või kohus. Lõike 2 sõnastus seob kohtusse pöördumise üksnes prokuratuuriga ega reguleeri teiste pädevate asutuste tegevust. Kui eelnõu eesmärk on kehtestada lahendus, mille kohaselt lahendab vastuväite alati prokuratuur, tuleb see seaduses sõnaselgelt sätestada. Samas tuleb silmas pida, et andmeesitamismääruse võib olla teinud kohus ja seega võib ka algset vastuväidet olla pädev läbi vaatama määruse teinud kohus, kes peab määruse muutmata jätmise kavatsuse korral samuti pöörduma vastuväite lahendamiseks pädeva kohtu poole.

Samuti on vajalik lõike 2 sõnastuse terminoloogiline korrigeerimine, kuivõrd viide „Euroopa andmeesitamismääruse tunnistusele“ ei ole kooskõlas määruse (EL) 2023/1543 terminoloogiaga ning tuleks asendada viidetega Euroopa andmeesitamismäärusele.

2.5. Normi lg 2 ei ole kooskõlas määruse 2023/1543 artikkel 17 lg-s 3-6 sätestatuga. Nendest normidest tuleneb, et vastuväidet lahendav asutus mitte ei otsusta andmeesitamismääruse jõussejätmist, vaid tal on kohustus pöörduda kohtu poole, kui ta kavatses andmeesitamismääruse muutmata jätta. Andmeesitamismääruse jõusse jätmise või tühistamise otsustab kohus. KrMS § 489⁶² lg 2 pakutud sõnastus näeb ette, et andmeesitamismääruse jõusse jätmise otsustaja on prokuratuur ning kohus tegeleb sellisel juhul üksnes andmeesitamismääruse tunnistuse esitamise küsimusega. Sellest tulenevalt jääb ebaselgeks kohtu sisuline roll vastuväite lahendamisel ning sättest võib jääda mulje, et kohus ei tee lõplikku otsust andmeesitamismääruse jõusse jäämise kohta, kuigi selline otsustuspädevus tuleneb määruse artikli 17 lõigetest 3–6.

Lugupidamisega

allkirjastatud digitaalselt

Imbi Jürgen
Esimees

Merit Aavekukk-Tamm 6979 253
merit.aavekukk-tamm@advokatuur.ee